

Geliş Tarihi / Received Date
14.09.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date
06.12.2022

Allah ve Peygamber İnanıcının Sosyal Medyadaki Yansımaları (Ahzâb Sûresinin 56. Ayeti Çerçevesinde)

Reflections of The Faith of Allah And The Prophet on Socialmedia (Within The Framework of The 56th Verse Of Surah Al-Ahzab)

Esra HERGÜNER¹

Nail KARAGÖZ²

Öz

Allah tarafından görevlendirilen peygamberler, insanlara dünya ve ahirette mutluluğa ulaştıracak birtakım emir ve ilkeler bildirmişlerdir. İslam dininin elçisi ve son peygamber Hz. Muhammed örnek şahsiyeti ve yaşantısı ile nübüvvet görevini yerine getirmiştir. Tebliği sırasında iman etmeyenlerle büyük bir mücadele içerisinde olan Hz. Muhammed ilahi güç tarafından desteklenmiştir. Ona iman edenlere de peygambere karşı nasıl davranacaklarına dair öğütler vahiy yoluyla verilmiştir. Peygambere nasıl davranılması gerektiğini bildiren sûrelerden biri de Ahzâb sûresidir. Sûrenin 56. ayetinde Allah'ın ve meleklerin peygambere salat ettiği bildirilmekte, müminlerin de ona salat etmesi emredilmektedir. Bu ayetteki salat kavramının ne anlama geldiği İslam âlimleri tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Modern dünyada iletişim vasıtalarından biri olan sosyal medya da bu kavramın farklı yorumlandığı mecralardan biridir. Çalışmamızda ayetteki salat kavramının, sosyal medya platformlarından biri olan Youtube'da nasıl yorumlandığını ve Allah ve peygamber tasavvuruna nasıl etki edebileceğini betimlemeyi amaçlamaktayız. Araştırmamızda literatür taraması, karşılaştırma ve yorumlama yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahzâb Sûresi 56. Ayet, Salat, Youtube, Allah Tasavvuru, Peygamber Tasavvuru.

Abstract

The prophets have given people a number of commandments and principles that will lead them to happiness in world and hereafter. The last prophet Muhammad was supported by the divine power. Those who believe in him have also been given advice on how to behave towards the prophet through revelation. One of the surahs that tells how to treat to Muhammad is Surah al-Ahzab. In 56th verse of Surah al-Ahzab, it is reported that Allah and angels salat Muhammad, and believers are ordered to salat him. Concept of salat in this verse means has been interpreted in different ways by Islamic scholars. Social media is one of the means by which this concept is

¹ Sorumlu Yazar: Arş. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Osmaniye/TÜRKİYE, E-mail: esraherguner@osmaniye.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4861-520X, RI: 264405

² Doç. Dr., Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, KIRGIZİSTAN, E-mail: nail.karagoz@manas.edu.kg, ORCID ID: 0000-0001-6409-6513, RI: 215992

interpreted differently. we aim to describe how concept of salat in the verse is interpreted on Youtube, how it can affect conception of Allah and Muhammad. In research, literature review, comparison and interpretation methods were used.

Keywords: 56th verse of Surah al-Ahzab, Salat, Youtube, The Conception of Allah, The Conception of the Prophet.

Giriş

İnsan, Allah'ın kendine bahşettiği akıl nimeti sayesinde yeryüzünde yaşamını devam ettirmektedir. Sürdürdüğü mücadelede aklın yetersiz olduğu hususlar da bulunmaktadır. Yaşadığı âlemden farklı olarak görünmeyene karşı merakı bu hususlar arasında zikredilebilir. Yaratıcı, aklın yetersiz kaldığı konularda aydınlatılmaları, dünyada ve ahirette mutluluğa ulaşmaları için insanlara elçiler göndermiştir. Bunların sonuncusu Hz. Muhammed'dir (el-Ahzâb, 33/40).

Allah, görevlerini ifa ederken karşılaştıkları zorluk ve sıkıntıları aşabilmeleri için peygamberlerini her zaman desteklemiştir. Allah'ın son peygamber Hz. Muhammed'i de desteklediği birçok surede yer almaktadır. Hz. Peygamber, sıkıntı yaşadığında kendisine sükûnet verecek ayetler inmiştir. O, tebliğ görevini yerine getirirken toplumun bazı kesimlerinin iman etmemesi sebebiyle derin üzüntüye kapıldığında Allah ona kendini helak etmemesi gerektiğini (el-Kehf, 18/6; eş-Şuarâ, 26/3) ve istese göklerden mucize indirip onları inandırabileceğini bildirmiştir (eş-Şuarâ, 26/4). Yine ona gerçekleri inkâr edenlerin asılsız konuşmalarından dolayı üzülmemesi öğütlenmiştir (Yâsîn, 36/76; Yûnus, 10/65). Bir başka ayette ise Hz. Peygamber'e sabretmesi gerektiği, kendisine ve iman edenlere yardım edileceği bildirilmiştir (el-Mü'min, 40/51,55).

Hz. Peygamber'in desteklediği bildirilen sûrelerden biri de Ahzâb sûresidir. Bu sûrede peygambere Allah'a güvenip dayanması tavsiye edilmekte (el-Ahzâb, 33/3) peygamberin müminlere en yakın kişi olduğu haber verilmektedir (el-Ahzâb, 33/6). Bu sûrede Hz. Peygamber'in müminler için güzel bir örnek olduğu, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderildiği bildirilmekte ve o ışık saçan bir kandile benzetilmektedir (el-Ahzâb, 33/45-46). Ona kâfir ve münafıklara itaat etmemesi ve onların eziyetlerine aldırılmaması, Allah'a güvenmesi öğütlenmektedir (el-Ahzâb, 33/48). Bahsedilen ayetler doğrultusunda Ahzab sûresinin Hz. Peygamber'e Allah'ın desteğinden en fazla bahsedilen sûrelerden olduğu söylenebilir.

Hz. Peygamber'in desteklenmesinin, Medine dışındaki müşriklerin tehditlerine, Medine'deki Yahudilere ve Hz. Peygamber'in Zeyneb b. Cahş'la olan evliliğinde ortaya çıkan sorunlara yönelik (Ünsal, 2017: 119) olduğu anlaşılmaktadır. İşte bu bağlamda Hz. Peygambere yönelik destek yaklaşımını pekiştirecek ayetlerden biri de çalışmamızın konusunu oluşturan Ahzab sûresinin 56. âyetidir.

Modern çağda teknolojinin gelişmesiyle beraber birçok iletişim aracı vasıtasıyla insanoğlunun bilgiye ulaşması oldukça kolaylaşmıştır. Günümüzde iletişim araçlarının etkisiyle sosyal medya hayatımızın vazgeçilmez unsurları arasında girmiştir. Dolayısıyla insanlar gerek kitle iletişim araçlarını gerek sosyal medyayı kullanarak dine dair bilgilere de istedikleri zaman kolaylıkla erişebilmektedirler. Dini meselelerde görüşlerini insanlara aktarmak ve benimsetmek isteyen kimseler de dijital mecralarla insanlara ulaşmakta ve bundan dolayı da sosyal medyada birçok dini içerik bulunmaktadır. Bu bağlamda Ahzâb sûresinin 56. âyeti ile ilgili insanların Allah ve peygamber tasavvurlarını etkileyebilecek çok sayıda paylaşım sosyal medyada yer almaktadır.

Araştırmamızda Ahzâb suresinin 56. âyetinin bir sosyal medya platformu olan Youtube'da yer alan bazı video içeriklerinde nasıl yorumlandığını ve bu yorumların hitap ettiği kitlelerin Allah ve peygamber anlayışına nasıl etki edebileceğini betimlemeyi amaçlamaktayız. Özellikle bu ayetteki “salat” kavramı ile ilgili yapılan birbirinden çok uzak değerlendirmeler araştırmamızın merkezinde yer almaktadır. Salat kavramına yüklenen anlamlarda, insanların Allah ve peygamber tasavvurlarının izleri görülürken, buna bağlı yapılan değerlendirmelerde ise toplumu aynı tasavvurlara yönlendirme çabalarına rastlanmaktadır. Salat kavramına yüklenen anlamların bir kısmı inananları edilgen bir durumda yalnızca dua etmeye yöneltirken diğer anlamlar inananlara sorumluluklar yüklemekte ve onları Hz. Peygamber'in getirdiği dini esasları yüceltme ve savunma hususunda aktif bir pozisyon almaya zorlamaktadır. Çalışmamızın problemini, salat kavramına yüklenen anlamların neler olduğu ve bu anlamların inananların Allah ve peygamber tasavvurlarını hangi yönlere sürükleyebileceği soruları oluşturmaktadır.

Bu bağlamda ilk önce mümkün olduğunca kronolojik sırayı takip ederek tefsirler incelenerek ve özelde “salat” kavramına, genelde ilgili âyete yüklenen anlamlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Ardından Türkçe meallerde “salat” kavramına verilen manalar ele alınmıştır. Üçüncü başlık olarak da âyetin Youtube'da yaygın izleyici kitlesi bulunan bazı kimseler tarafından nasıl anlaşılıp topluma anlatıldığı incelenmiş ve peşinden de bulgulara dayanarak bir değerlendirme ve sonuç oluşturulmuştur.

1. Tefsirlerde Ahzâb Sûresinin 56. Âyetindeki Salat Kavramına Verilen Anlamlar

Ahzâb sûresinin 56. âyetinde Hz. Muhammed'e Allah ve melekler tarafından “salat edildiği” aktarılmakta olup müminlere de peygambere “salat etmeleri” emredilmektedir.³ Hz. Peygambere karşı eziyetten sakınılması gerektiğini bildiren bu ayet, müfessirler tarafından peygambere saygı ve sevginin göstergesi anlamında görülen salavat anlayışının da kaynağı kabul edilmektedir (Mertoğlu, 2009: 36/23-24). Dolayısıyla ilk dönemlerden itibaren peygamberin konumu hakkında birtakım çıkarımların meydana gelmesinde bu ayetin etkisi söz konusudur. Salat kavramının dua (Ezheri, t.y.: 12/236-239; İsfahânî, 2009: 490-491; Cürcânî, t.y.: 114; İbn Manzûr, t.y.: 14/ 464-479; Nevevî, t.y.: 3/79; Fîrûzâbâdî, 1996: 3/434-436; Zeccâc, 1988: 1/231-232; Râzî, 2002: 1/460), sırtın ortası, kuyruk sokumu, uylukların hareketi (Ebü'l-Ferec, 2002: 1/39; Zemahşerî, 2016: 1/147), iz sürmek (Ezheri, t.y.: 12/236-239; Zemahşerî, 1998: 1/557), ta'zim (Cürcânî, t.y.: 114; İbn Manzûr, t.y.: 14/ 464-479; Zebîdî, 1965: 38/437-444), rahmet (Ezheri, t.y.: 12/236-239; İbn Manzûr, t.y.: 14/464-479; Fîrûzâbâdî, 1996: 3/434-436; Zeccâc, 1988: 1/231-232; İsfahânî, 2009: 490-492), istiğfar (İbn Manzûr, t.y.: 14/464-479; İsfahânî, 2009: 490-492; Fîrûzâbâdî, 1996: 3/434-436), bereket, tebrik (İsfahânî, 2009: 490-492), güzel övme, yüceltme (Mâtürîdî, 2005: 1/273-274; İbn Manzûr, t.y.: 14/464-479; İsfahânî, 2009: 490-492), din/İslâm/ ibadet/kırâat (İbn Âşûr,1984: 1/232), yardım etme/destek (İbn Kutluboğâ, 2012: 102, 256-257,433), ibadethâne (Ferâhîdî,2003: 2/ 410-411; Zemahşerî,1998: 1/557), ateşe atmak ve yakmak (İsfahânî, 2009:490-492) gibi pek çok manası bulunmaktadır. Şer'i olarak salat kavramı *Müslümanların özel erkân ile kıldıkları namaz* (Cürcânî, t.y.: 114) anlamına gelmektedir. İstilahî

³ el-Ahzâb 33/56:

anlamı ise şer'i bakımdan peygamberimizden görülen kalbî, lisanî, bedenî fiiller ve özel erkânın birleşimidir (Yazır, t.y.:1/175). Bir diğer ıstılahî manası ise Hz. Peygamber için ta'zim talep etmektir (Cürcânî, t.y: 114).

İlk müfessirlerden Mukâtil b. Süleyman (ö. 150/767), Ahzâb sûresinin 56. âyetinki Allah'ın peygambere salatını *peygambere mağfiret etmesi*; meleklerin salatını da *peygamber için mağfiret dilemeleri* şeklinde açıklamaktadır (Mukâtil b. Süleyman, 2002: 3/516-517). Mukâtil, Bakara sûresinin 157. ayetindeki Allah'ın müminlere salatının⁴, Tevbe sûresinin 103. ayetinde⁵ olduğu gibi *mağfiret* anlamını taşıdığını dile getirmektedir (Mukâtil b. Süleyman, 2002: 1/151). Ahzâb sûresinin 43. ayetindeki Allah'ın müminlere salatını⁶ da meleklerin müminlere salatını da *mağfiret* dilemeleri olarak yorumlamaktadır (Mukâtil b. Süleyman, 2002: 3/499). Görüldüğü üzere Mukâtil, bu ayetleri yorumlarken salat kelimesini *mağfiret* olarak açıklamakta, Hz. Peygamber'e salavatın nasıl getirileceği veya salavat çeşitleriyle ilgili herhangi bir bilgi vermemektedir. Yine Mukâtil b. Süleyman'ın yorumlarından anlaşıldığı üzere salat kelimesi kim için kullanılırsa kullanılsın *mağfiret* anlamına gelmekte, Allah'ın salatı gerek peygambere gerek müminlere yönelik olsun onların bağışlaması manasını taşımaktadır.

İlk dönem Şîhî hadis ve fıkıh âlimlerinden Kummî (ö. 290/903) Allah'ın salatını *peygamberi övmesi ve onu tezkiye etmesi* olarak değerlendirirken meleklerin salatını da onların *peygamberi övmeleri* şeklinde açıklamaktadır. Müminlerin salatından maksat ise *peygambere dua etmeleri*, onu tasdik etmeleri, peygamberin yüceliğini ifade etmeleri ve velayet konusunda ona itaat etmeleridir (Kummî,1435: 3/833).⁷

Taberî, (ö. 310/923) tefsirinde Ahzâb sûresinin 56. ayetine dayanarak Hz. Peygamber'in Allah'ın ve meleklerin katında üstün bir makamı olduğu bildirmektedir. Allah, bu ayetle kendisinin peygamberi *övdüğünü* ve meleklerin de onun için *duada* bulduklarını açıklamaktadır. İnsanların da *peygamberi övmeleri* emredilmektedir. Salat kelimesi Allah ve melekleri için kullanıldığında farklı anlamlara gelmektedir. Ayetteki salat kelimesi Allah isnad edildiğinde *rahmet*, meleklerle isnad edildiğinde ise *dua ve af dileme* anlamındadır. Taberî tefsirinde Abdullah b. Abbas'ın (ö. 68/687-88) salat kelimesinin *tebrik etme ve övme* anlamına geldiği yönündeki açıklamasına yer vermekte, Hz. Peygamber'e yapılan salavatlara ilgili farklı duaları da bildirmektedir (Taberî, 2001: 19/174-177). Taberî'nin bu ayeti yorumlarken Hz. Peygamberin konumun farklı olduğunu ortaya koymayı amaçladığını söylemek mümkündür. Nitekim Allah'ın peygambere salat getirmesini ise onu övmesi olarak kabul etmektedir (Taberî, 2001: 19/174-177).

Mâtürîdî'ye (ö. 333/944) göre Ahzâb sûresinin 56. ayetinde müminlere peygambere salat etmelerine dair emir yer almaktadır. Ona, peygambere salatın mahiyeti ve nasıl yapılacağı danışıldığında onun "Allahümme salli âlâ Muhammed..." okumalarını söylediğini aktarmaktadır. Mâtürîdî'ye göre salat, övgülerin zirvesi olup, bu övgünün en ileri düzeyi insanlar tarafından gerçekleştirilemez. Dolayısıyla

⁴ Bakara 2/157:

“أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ”

⁵ Tevbe 9/103:

“خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ”

⁶ Ahzâb 33/43:

“هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا”

⁷ Kummî'nin bu ayeti Şia esasları doğrultusunda yorumladığı görülmektedir. Velayet konusunun meşruluğunu da bu ayete bağladığını söyleyebiliriz.

insanlar “Allahümme salli âlâ Muhammed...” diyerek salavatı Allah’a havale etmekte ve Allah’tan kendilerinin yerine bu fiili temenni etmesini istemektedirler (Mâtürîdî,2005: 11/362-363). Anlaşıldığı kadarıyla Mâtürîdî, insanların Peygamberi layığıyla ve yeterince övmeleri mümkün olmadığından onu layığıyla övecek olanın ancak Allah olduğunu ifade ederek, peygamberin yüceliğinin sadece Allah tarafından dile getirileceğini söylemek istemektedir (Mâtürîdî, 2005: 11/380-381).⁸

Mâverdî (ö. 450/1058) tefsirinde bu ayetin dört şekilde yorumlandığını dile getirmektedir. İlki Ebü’l-Âliye’nin (ö. 90/709) görüşü olup ona göre Allah’ın salatı meleklerin yanında *peygamberi övmesi*, meleklerin salatı ise *duadır*. İkinci görüş Saîd b. Cübeyr’e (ö. 94/713 [?]) ait olup Allah’ın salatı *mağfîret*, meleklerin salatı *peygamber için istiğfarda bulunmaktır*. Mâverdî, tefsirinde yer verdiği üçüncü görüşün Hasan tarafından söylendiğini ancak bu görüşün Atâ b. Ebû Rebâh’a (ö. 114/732) ait olduğu belirtmektedir. O, Allah’ın salatını *rahmet*, meleklerin salatını da *peygambere dua etmeleri* olarak anlamıştır. Tefsirde yer alan son görüş ise İbn Abbas’a ait olup Allah’ın salatının *bereket* manasına geldiğidir. Müminlere salat emrinin peygambere sorulduğuna dair rivayete de yer veren Mâverdî, peygamberin salatın nasıl olacağına dair açıklamasını da aktarmıştır (Mâverdî, t.y.: 4/421-422).

Mu’tezile’den Zemahşerî (ö. 538/1144) salat kavramına Bakara sûresinin 157. ayetinde *şefkat* anlamını vermektedir (Zemahşerî, 2016: 1/567). O, Ahzâb suresinin 43. ayetindeki Allah’ın müminlere salatını *rahmetiyle muamele göstermesi* olarak yorumlarken meleklerin salatını ise *müminlere dua etmeleri* şeklinde değerlendirmektedir (Zemahşerî, 2016: 5/408). Ona göre Ahzâb suresinin 56. ayetinde müminlere, peygambere salat etmelerinin emredilmesini Allah’a peygambere rahmetiyle muamele etmesi ve onu selamette kılması için dua etmeleri olarak kabul etmektedir. Müminlerin peygambere salat etmesinin vacip hükmünde olduğunu belirten Zemahşerî salavat getirme konusunda bazı hadislere de tefsirinde yer vermektedir. Salavata Ehl-i Beyt’in de dâhil edilebileceğini düşünen Zemahşerî’ye göre salavat peygamberin adının geçmesi halinde söylenen bir şiardır (Zemahşerî, 2016:5/440-442). Zemahşerî’nin açıklamalarından anlaşıldığı üzere bu ayete göre peygambere salavat getirmek gereklidir.

Fahreddin er-Râzî (ö.606/1210), meleklerin peygambere salat etmesini peygamberin mele-i a’lâda muhterem görülmesi ve *ona saygı duyulması* olarak yorumlamaktadır. Ona göre müminlere salatın emredilmesi sebebiyle de aşağı düzeydeki toplumlarda peygambere saygı duymak farzdır. Râzî, ayrıca salat kelimesinin *dua* anlamına geldiğini belirtmektedir. Ancak dua başkası için bir üçüncüden fayda talep etmek manasını taşıdığından Allah için salat kelimesinin dua anlamında olması mümkün değildir. Ayetteki salat fiilinin önce Allah’a sonra meleklerle atfedilmesini Allah’ın meleklerden üstün olmasından dolayıdır. Bu üstünlük sebebiyle Allah peygambere salat etse de etmese de melekler salat etmek zorundadır. Meleklerin peygambere salat etmesi ya mendup ya da vaciptir. Salat etmekte peygambere saygı söz konusudur. Râzî’ye göre peygamberin müminlerin salatına ihtiyacı bulunmamaktadır. Ancak salat *peygambere saygının izharı* için gereklidir (Râzî, 2002: 18/290-292).

Endülüslü müfessir Kurtubî’ye (ö. 671/1273) göre Ahzâb sûresinin 56. ayetindeki Allah’ın peygambere salatı *rahmet ve rızası*, meleklerin peygambere salatı *dua ve istiğfardır*. Ümmetin salatı ise *peygambere dua etmek ve onu yüceltmektir*. Kurtubî peygamberin bu ayetle Allah tarafından

⁸ Mâtürîdî, Ahzâb sûresi 43. ayetin tefsirinde ise Allah’ın müminlere salat etmesini *rahmet ve mağfîret*, meleklerin müminlere salatını ise *istiğfarda bulunmaları ve kurtuluş talep etmeleri* olarak yorumlamaktadır.

övlüğünü ve kötülüklerden korunduğunu ifade etmektedir (Kurtubî,2006:17/213-222). Kurtubî'nin peygambere salat getirmenin gerekliliğinden bahsetmesi sebebiyle onun salavatı peygambere saygının tezahürü olarak kabul ettiğini düşünmek mümkündür.

Kadı Beyzâvî (ö. 685/1286) Allah'ın ve meleklerin peygambere salatını *peygamberin şerefini şanını yüceltmeye özen göstermeleri* olarak yorumlamakta, Müslümanların bu konuda daha çok özen göstermelerini söylemekte ve Müslümanlara *Allahümme salli ala Muhammed* demelerini öğütlemektedir. Selamdan muradın ise peygamberin emirlerine boyun eğmek olduğunu bildirmektedir. Ona göre bu ayeti peygamberin ismi geçtiğinde ona salat ve selam edilmesinin delili olarak kabul edebiliriz (Kadı Beyzâvî,2010: 3/588).

Ebu'l-Berekât en-Neseî (ö. 710/1310) müminlerin peygambere salat etmesinin *onun emirlerine tam olarak itaat edin* anlamında olduğunu söylemektedir. O, Peygambere salat vermenin hükmü hakkında açıklamalara da değinmiştir (Neseî, 1998: 3/44). Kadı Beyzâvî ve Ebu'l-Berekât en-Neseî'ye göre söz konusu ayet bağlamında peygambere itaat etmek ve ona salavat getirmek gereklidir.

İbn Kesir'e göre (ö. 774/1373) Ahzâb sûresinin 56. ayetinin maksadı *Allah'ın peygamberin yüce mevkîini kullarına haber vermesidir*. Allah, meleklerin yanında peygamberi övmekte ve melekler de onun için mağfiret dilemektedir. Sonrasında ise süfli âlemin *peygambere salat ve selam vermeleri* emredilmektedir. Böylelikle ulvi ve süfli âlemdeki varlıklar peygambere övgü hususunda birleşmiş olacaklardır (İbn Kesir, 1999: 6/457-479). İbn Kesir'in yorumuna göre bu ayetle peygamberin övülmesi ile onun yüceliğinin tüm varlıklar arasında yayılması amaçlanmaktadır. Böylelikle peygamberin yüceliği meselesi tüm âlem tarafından kabul edilebilir.

Ebüssuûd Efendi (ö. 982/1574) Allah'ın salat etmesinin *peygambere rahmeti* olduğuna dair İslam âlimlerinin görüşünü aktardıktan sonra meleklerin salat etmesinin ise *istiğfar* anlamında olduğunu dile getirmektedir. Allah'ın salatını peygambere rahmet etmesi, meleklerin salat etmesini de peygambere dua etmelerine dair İbn Abbas'ın rivayetine Ebüssuûd Efendi'nin tefsirinde de yer verilmiştir. Allah'ın ve meleklerin peygambere salat etmesi, ona hayır ve salah getirmeleri, onunla ilgilenmeleri ve onun şerefine izam ve tazim etmek için onunla alakadar olmaları anlamındadır. Bu ancak Allah'ın ona rahmet etmesi, meleklerin ise onun için dua ve istiğfarda bulunmaları ile gerçekleşir. Müminlerden salat etmelerinin istenmesi ise *peygambere itina* gösterilmesi anlamındadır. Bu aynı zamanda *salat ve selam edin* emridir. Ebüssuûd Efendi teslim olmanın da peygamberin emirlerine boyun eğmek anlamında olduğunu dile getirmiştir. O aynı zamanda peygambere *salavat getirmenin vacip* olduğunu düşünmektedir (Ebüssuûd Efendi, t.y.: 7/113). Ebüssuûd Efendi'nin yaklaşımdan onun peygamberi desteklemeye yönelik bu ayeti yorumladığını ve aynı zamanda onun salavat getirmeye sıcak baktığını söylemek mümkündür.

İsmâil Hakkı Bursevî (ö. 1137/1725) tasavvufî tefsirinde Ahzâb sûresinin 43. ayetindeki salat kelimesinin mecazi olarak *rahmet ve istiğfar* anlamını taşıdığını belirtmektedir. Ona göre müminler için salat, hayırlı olanı istemektedir. Bursevî ayetin tefsirinde Hz. Musa'ya dayanan bir rivayete de yer vermektedir. Rivayete göre Hz. Musa'ya Rabbin salatta bulunup bulunmadığı sorulmaktadır. Hz. Musa'ya sorulan bu soruya Allah cevap vermekte ve salatının öfkesini teskin ettiği rahmeti olduğunu bildirmektedir (Bursevî, t.y.: 6/457). Ahzâb sûresinde Allah'ın peygambere salatını rahmet olarak yorumlayan Bursevî, meleklerin salatını ise *dua ve af* olarak belirtmektedir. O tefsirinde bazılarına göre insanların ve cinlerin salatının *rükû ve dua* olduğunu da bildirmektedir (Bursevî, t.y.: 6/479).

Bursevî, peygambere yönelik gerçek övgülerin imkânımız dâhilinde olmaması sebebiyle Allah'a yönelmemizin emredildiğini söylemektedir. Sonuç olarak Allah bizim isteğimiz neticesinde peygambere salat etmektedir (Bursevî, t.y.: 6/479). Bu yorumların Mâtürîdî'nin ilgili ayetteki açıklamalarına özdeş olduğunu söyleyebiliriz. Bursevî, salat emrinin salat sevgisinin ortaya koyulması bakımından faydalı olduğunu bildirmektedir. O, Ahzâb suresinin 56. ayeti bağlamında Allah'ın diğer peygamberler arasında Hz. Muhammed'i tercih ettiğini, salat etmeye de onun ümmetine özel kıldığını açıklamaktadır. Bursevî'ye göre Allah'ın peygambere salat etmeye ihtiyacı olmadığı halde peygambere salat etmektedir. Bursevî, ümmetin peygamberin şefaatine muhtaç olmaları sebebiyle ona salat etmelerini pek doğru bir davranış olarak kabul etmektedir (Bursevî, t.y.: 6/479-480).

Elmalılı Hamdi Yazır (1878-1942), Ahzâb sûresinin 56. ayeti bağlamında Allah'ın peygambere salat etmesinin *peygambere rahmet ve nimet vermesi* anlamında olduğunu dile getirmiştir. Meleklerin salat etmesi *peygamber için istiğfar etmeleri, hizmetleriyle ona daima ikramda bulunmalarıdır*. Elmalılı peygamberin ismi geçtiğinde ona salat etmenin farz olduğundan bahsetmektedir (Yazır, t.y.: 5/333-334). Elmalılı, salat kelimesinin isnad edildiği özneye göre farklı anlama geldiği düşüncesine sahiptir. Nitekim o, Bakara sûresinin 157. ayetinde bahsedilen Allah'ın salatını bütün günahları bağışlaması olarak değerlendirmektedir (Yazır, t.y.: 1/456).

Mevdûdî (1903-1979) Allah'ın peygambere salat etmesinin *peygamberine karşı çok merhametli olması ve onu övmesi* anlamına geldiğini ifade etmektedir. Allah'ın ona salat etmesi *peygamberin işlerini bereketli kılması, ismini yüceltmesi* anlamındadır. Allah, peygamberinin üzerine rahmet indirmektedir. Mevdûdî, meleklerin salat etmesini ise *meleklerin peygamberi çok sevmeleri neticesinde Allah'ın ona yüce derece/makamlar vermesi, dininin ve şariatının gelmesi için dua etmesi* anlamına geleceği şeklinde yorumlamaktadır. Mevdûdî ayetin indiği dönem hakkında da birtakım bilgiler vermekte olup bu dönemde İslam düşmanlarının Müslümanları kışkırdığını ve İslam'ın güçlenmesine tahammül edemediklerini dile getirmektedir. Bu konuda çalışmaktan geri durmayan İslam düşmanları, İslam'ı gözden düşürmeye çalışmalarına rağmen Allah peygamberine karşı merhametli davranmaktadır. Melekler de aynı zamanda peygamberin destekçileridir. Mevdûdî bu ayet bağlamında Allah'ın rahmetinin ve bereketinin peygamberle olduğunu ve meleklerin de ona dua etmesi sonucunda peygambere zarar verilmeyeceğini belirtmektedir (Mevdûdî, 2005: 4/451-455).

Mevdûdî bu ayetle birlikte Müslümanlara ilki *sallu aleyh* ikincisi *sellimu teslimen* olmak üzere iki şeyin emredildiğini düşünmektedir. Melek ve insanların peygambere salat etmesinin üç anlamı içinde barındırdığını söyleyen Mevdûdî bu anlamlar bağlamında salatın *sevgi, övgü ve dua* anlamları olduğunu kastetmektedir. Bu ayetleri de peygambere *sallu aleyhi* emrinin verildiğinin delili olarak görmektedir. Yine bu ayetle peygamberi yüceltin ve aynı zamanda ona dua edin denilmektedir (Mevdûdî, 2005: 4/451-455). Tefsirinde peygambere sahabenin nasıl selam getireceklerine dair rivayetlere de yer veren Mevdûdî, salavatların lafızlarının ayrı olmasına rağmen aynı içeriğe sahip olduğunu düşünmektedir. Müslümanlar, peygambere hakıyla salat etmek amacıyla Allah'ın ona salat etmesi için dua etmektedir (Mevdûdî, 2005: 4/451-455). Mevdûdî'nin bu anlayışı Mâtürîdî'nin görüşüyle benzeşmektedir.

Son dönemde tefsir alanında çalışmaları bulunan Mehmet Okuyan'a göre Ahzâb sûresinin 56. ayetindeki salat kavramı melekler için kullanıldığında *dua ve istiğfar* anlamını taşımaktadır. Okuyan, bu ayete *Allah ve meleklerinin peygambere salat ediyorlar, yardım ediyorlar, Müslümanlara siz de*

salat edin yardım edin manasının verileceğini düşünmektedir. Bu şekilde mana verildiğinde *salat* kelimesinin güncelleşeceğini belirten Okuyan, bu kavramla herkesin fedakârlığa katılacağını iddia etmektedir. Nitekim peygamber döneminde peygambere yardım etme mal ve can ile gerçekleştirilmektedir. Peygamber dönemi sonrasında kıyamet kadar olan süreçte ise peygambere yardım, onun dinine yardım etmekle gerçekleştirilebilir (Okuyan, t.y.: 398-399).

Yukarıda verilen açıklamalar doğrultusunda tefsir kaynaklarında *salat* kavramıyla ilgili iki temel yaklaşımın bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu yaklaşımlardan ilki ortak lafızların aynı cümlede iki ayrı manaya gelecek olmasının veya kelimenin hakiki ve mecazi anlamının kullanılmasının caizliği düşüncesidir. Dolayısıyla *salat* fiili hangi özneye isnad edilirse o özneye göre anlam kazanmaktadır (Başaran, 2019:23/754).

Konuyla ilişkili ikinci yaklaşım ise aksini gösterecek bir karine olmadığı sürece lafzın gerçek manasında kullanılmasıdır. *Salat* kelimesi ortak bir lafız olmayıp, kelimenin lügavi ve şer'i anlamlarının hem Allah'ın hem de meleklerin peygamberi yüceltmesi ve ona değer vermesi manasında olduğudur (Başaran, 2019:23/754). Mâtürîdî, Zemahşerî, Râzî, İbn Kesir gibi müfessirler tarafından da bu iki temel yaklaşımın mezceldiği görülmektedir.

Buraya kadar tefsir çalışmalarından bazıları inceleyerek *salat* kelimesinin ne şekilde yorumlandığını ortaya koymaya çalıştık. Sonuç olarak Allah'ın *salat*'ının genellikle peygamberi övme, ona rahmet etme gibi anlamlarda kullanıldığını söyleyebiliriz. Tefsirlerde bu ayetin açıklamasından hemen sonra peygambere *salat* edilmesinin nasıl olması gerektiği konusunda bilgiler de yer almaktadır.

Tablo 1: Tefsirlerde Ahzab Sûresinin 56. Ayetindeki "Salat" Kelimesine Verilen Anlamlar

TEFSİRLERDE AHZAB SÛRESİNİN 56. AYETİNDEKİ "SALAT" KELİMESİNE VERİLEN ANLAMLAR					
	Müfessir	ALLAH'IN SALATI	MELEKLERİN SALATI	MÜMİNLERİN SALATI	
1	Mukâtil b. Süleyman (ö. 150/767)	Peygambere mağfret etmesi.	Peygamber için mağfret dilemeleri.		
2	Kummî (ö. 290/903)	Peygamberi övmesi ve onu tezkiye etmesi	Peygamberi övmeleri	Peygambere dua etmeleri	
3	Taberî (ö. 310/923)	Peygamberi övdüğünü. Rahmet	Onun için duada bulduklarını. dua ve af dileme	Peygamberi övmeleri	
4	Mâtürîdî (ö. 333/944)	(43) rahmet ve mağfret	(43) istiğfarda bulunmaları ve kurtuluş talep etmeleri	Salatı Allah'a havale, Allah'tan peygambere <i>salat</i> etmeyi üstlenmesini isteyin	Kulun acziyetinden dolayı
5	Mâverîdî (ö. 450/1058) 4 görüş verir	Meleklerin yanında peygamberi övmesi	Dua		Ebü'l-Âliye'nin (ö. 90/709) görüşü
6	Mâverîdî (ö. 450/1058)	Mağfret	peygamber için istiğfarda bulunmak		Saîd b. Cübeyr'in (ö. 94/713 [?]) görüşü
7	Mâverîdî (ö. 450/1058)	Rahmet	Peygambere dua		Atâ b. Ebû Rebâh'ın (ö. 114/732) görüşü
8	Mâverîdî (ö. 450/1058)	Bereket		Salavat (-)	İbn Abbas'ın görüşü
9	Zemahşerî (ö. 538/1144)	(43) rahmetiyle muamele göstermesi	(43) müminlere dua etmeleri	(56) Allah'a peygamber için dua etmeleri/salavat	

10	Râzî (ö. 606/1210)	Dua olamaz	Ona saygı duyulması	Peygambere saygının izharı	
11	Kurtubî (ö. 671/1273)	Rahmet ve rızası övülme ve korunma	Dua ve istiğfar	Peygambere dua etmek ve onu yüceltmek	
12	Kadı Beyzâvî (ö. 685/1286)	Peygamberin şerefini şanını yüceltmeye özen göstermeleri	Peygamberin şerefini şanını yüceltmeye özen göstermeleri	Allahümme salli ala Muhammed	Ayet salavatın delilidir.
13	Berekât en-Neseî (ö. 710/1310)			Onun emirlerine tam olarak itaat edin	Ayet salavatın delilidir.
14	İbn Kesir (ö. 774/1373)	Allah'ın peygamberin yüce mevkiini kullarına haber vermesi	Mağfiret dileme	Peygambere salat ve selam verin	
15	Ebüs-süüd Efendi (ö. 982/1574)	Peygambere rahmeti	İstiğfar	Peygambere itina gösterin Salat ve selam edin	Salavat vaciptir
16	İ.Hakkı Bursevî (ö. 1137/1725)	(43) rahmet ve istiğfar	Dua ve af	Rükû (saygı) ve dua, Allah'tan peygamber için salat etmesi	Kulun acziyetinden dolayı
17	Elmalılı Hamdi Yazır (1878-1942)	Peygambere rahmet ve nimet vermesi		Peygamber için istiğfar etmeleri, hizmetleriyle ona daima ikramda bulunmaları	Özneye göre değişir. Müminlere farzdır.
18	Mevdûdî (1903-1979)	Peygamberine karşı çok merhametli olması ve onu övmesi	Meleklerin peygamber için dua etmeleri		
19	Mehmet Okuyan	Salat, yardım	Dua ve istiğfar, yardım	Salat, yardım	

2. Meallerde Ahzâb Sûresinin 56. Âyetindeki Salat Kavramına Verilen Anlamlar

Tefsir araştırmalarında olduğu gibi modern dönem mealleri incelendiğinde Ahzâb sûresinin 56. âyetine farklı anlamlar verildiği görülmektedir. Salat kavramının lafzen/olduğu gibi bırakıldığı mealler İsmail Hakkı İzmirli, Elmalılı Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen, Hasan Basri Çantay, Abdülbaki Gölpınarlı, Ahmet Tekin, Ahmet Varol, Mahmut Özdemir, Ümit Şimşek, Kadri Çelik ve Ali Bulaç'ın Kur'an mealleridir. Salat kelimesi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yeni meali olarak bilinen mealde de bu şekilde çevrilmiştir. Diyanet Vakfı mealinde ise peygambere *salavat getirirler* manası verilmiştir (Kur'an Meali: Ayet Karşılaştırma).

Ahzâb sûresinin 56. âyetindeki salat kavramına *peygambere destek* anlamının verildiği mealler; Bayraktar Bayraklı, Mehmet Okuyan, Mustafa İslamoğlu, Mustafa Öztürk, Mustafa Çavdar, Cemal Külünkoğlu, Edip Yüksel ve İlyas Yorulmaz'a aittir. Yaşar Nuri Öztürk mealinde peygambere *salatı destek verip, onun şanını yüceltmek* olarak çevirmiştir. Süleymaniye Vakfına ait mealde de salat kavramı *Allah ve meleklerin peygambere desteği* olarak çevrilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın eski mealinde ise Allah'ın ve meleklerin peygambere *salatı peygamberi övmek* olarak Türkçeye aktarılmıştır. Salatı *peygamberi övmek* olarak çeviren meallerden biri de Mahmut Kısa'ya aittir. O mealinde Allah'ın salat etmesini, *peygamberi övmesi, bereketli kılması ve onun üzerine rahmetini indirmesi* olarak Türkçeye kazandırmıştır. Mehmet Türk ise bu âyeti peygambere *dua* ederler şeklinde çevirmiştir. Süleyman Ateş mealinde salat etmenin *peygamberin şerefini gözetmek ve şanını yüceltmeye özen göstermek* anlamına geleceğini aktarmaktadır. Şaban Piriş'e göre ise buradaki salat,

rahmet etmeleri anlamındadır. Besim Atalay mealinde salat kelimesinin farklı bir anlamını kullanmakta olup o peygambere salat etmenin *dua* etmek anlamını taşıdığı dile getirmiştir (Kur'an Meali: Ayet Karşılaştırma).

Allah'ın peygambere salata meallerin birçoğunda destek olarak yorumlanmaktadır. Bu görüş doğrultusunda salat kelimesinin nasr/yardım destek anlamına olduğunun ilk kez kullanımının İbn Kutluboğâ (ö. 879/1474)'a ait olduğu iddia edilmektedir. Sonraki dönemlerde ise bu anlamın Ebu'l-Bekâ (ö. 1095/1684) tarafından da verildiği görülmektedir (İbn Kutluboğâ, 2012: 102, 433, 256-257 ;Karaalp, 2017: 141).

Ebu'l-Bekâ salat kelimesinin *ibadet* ve *rahmet* anlamları (Ebu'l-Bekâ, 1998: 543) olduğunu da belirtmekle birlikte eserinde salat kelimesinin anlamlarının arasında Allah'ın salatının koruma ve tevfik manasında olduğunu aktarmaktadır. Meleklerin salatında yardım etmeleri anlamında *nasr* sözcüğünü kullanmaktadır. Müminlerin salata ise peygambere ittiba etmektir. Bu görüş müfessir Mücahid'e dayandırılmaktadır (Ebu'l-Bekâ, 1998: 554).⁹

Ahzâb sûresinin 56. ayetindeki salat kelimesinin anlamını sadece salat olarak çevirip sonrasında açıklamalarda bu salatın hangi manaya geldiğini belirten mealler de bulunmaktadır. Ali Fikri Yavuz *salat ederler* diye tercüme edip peygambere salat etmenin *onun şanı ve şerefini yükseltmek* anlamında olduğunu bildirmiştir (Kur'an Meali: Ayet Karşılaştırma).

Ahzâb sûresi 56. ayetin klasik dönemden günümüze dair tefsirlerde ve meallerde nasıl ele alınıp yorumlandığını ortaya koymaya çalıştıktan sonra çalışmamızın esas konusunu oluşturan bu ayetin sosyal medyada Tanrı ve peygamber anlayışına yansımalarını ele almaya çalışacağız.

Tablo 2: Meallerde Ahzab Sûresinin 56. Ayetindeki "Salat" Kelimesine Verilen Anlamlar

MEALLERDE AHZAB SÛRESİNİN 56. AYETİNDEKİ "SALAT" KELİMESİNE VERİLEN ANLAMLAR				
Meal Veren	İsmail Hakkı İzmirli, Elmahlı Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen Hasan Basri Çantay, Abdülbaki Gölpınarlı, Ahmet Tekin, Ahmet Varol, Mahmut Özdemir, Ümit Şimşek, Kadri Çelik Ali Bulaç Diyanet yeni	Diyanet vakıf	Bayraktar Bayraklı, Mehmet Okuyan, Mustafa İslamoğlu, Mustafa Öztürk, Mustafa Çavdar, Cemal Külünkoğlu, Edip Yüksel İlyas Yorulmaz Yaşar Nuri Öztürk Süleymaniye Vakfı	Diyanet eski Mahmut Kısa
Verilen Anlam	salat	salavat	destek	övmek
Meal Veren	Süleyman Ateş	Şaban Piriş	Ali Fikri Yavuz	Mehmet Türk Besim Atalay
Verilen Anlam	şerefini gözetmek şanını yüceltmek	rahmet	salat, şanını yükseltmek	dua

⁹ Cahit Karaalp ise Ebu'l-Bekâ'nın görüşünü Mücahid'e dayandırmasına dair yaptığı araştırmalar sonucunda; Mücahid'in tefsirle ilgili yorumlarının bulunduğu derleme eserlerde böyle bir açıklamanın yer almadığını belirtmektedir. Ancak salat kelimesinin sözlüklerdeki anlamlarından dolayı olarak "yardım, destek" manasını çıkarılabilir. Karaalp salat kelimesinin herhangi bir kaynağa dayanmaksızın sadece "uyuluk kemiği" temel manasından dolayı kelimeye "uyuluklamak, desteklemek, gayret, çaba" anlamının verilmesine de yanlı olarak görmektedir. Karaalp, Türkçe Meallerde Kavram Çevirileri Sorunu "Salât" Kavramı Örneği, 141-142.

3. Ahzâb Sûresinin 56. Âyetinin Sosyal Medyadaki (Youtube) Yorumları

Modern dönemde sosyal medya aracılığıyla en uzak mesafelerdeki insanlara bir tuşa basarak ulaşılmaktadır. İletişim çağında yaşanan yeniliklerle beraber insanlara hitap etmek de daha kolay hale gelmiştir. Sosyal medya olarak bilinen kanallar vasıtasıyla bilgi akışı oldukça hızlanmıştır. Sosyal medya, kitleleri bilgilendirip haberdar etme gibi görevleri üstlenmekte ve yaygın eğitim kapsamında önemli fırsatlar sunmaktadır (Güneş 2018:1/204). İnsanlar tarafından her zaman merak konusu olan dine dair bilgiler de sosyal medyada hayli yer tutmaktadır. Kendi din anlayışlarını başkalarının da benimsemesini isteyen kimseler sosyal medya aracılığıyla kitlelere hitap etmekte ve bu amaç doğrultusunda birçok dini içerik üretmektedirler. Sosyal medyada toplumun Allah ve peygamber algısına dair düşüncelerini etkileyebilecek, Ahzâb sûresinin 56. âyetiyle ilişkili de pek çok paylaşım yer almaktadır. Bu paylaşımların yoğun olarak aktarıldığı dijital mecralardan biri de Youtube'dur. Çalışmada Ahzâb sûresinin 56. ayeti çerçevesinde Youtube'da popüler olan ve öne çıkan bazı isimlerin videolarıyla sınırlayarak Allah ve peygamber algısının nasıl yorumlandığını ortaya koymayı amaçlamaktayız.

Modern bilim ve felsefe-din ilişkisi konusunda araştırmalarda bulunan Caner Taslaman, "Peygambere salat etmek ne demektir" isimli videosunda peygambere salat etmenin *Allah ve meleklerinin peygamberi desteklemesi* olduğunu açıklamaktadır. Ahzâb sûresinin 56. âyetiyle Allah, Müslümanlara da peygambere salat etmelerini emretmektedir. Taslaman'a göre müminlerin peygambere salatı/desteği peygamberin yaptığı gibi İslam'ın güzelliğini yaymak, peygamberin anlattığı gibi dini anlatmaktır. Oysa Müslümanlar salavat getirerek Allah'a sen destek ol demektirler. Ancak salatın/destek olmanın manası salavat getirmek değildir. Taslaman açıklamasına Kur'an'da da peygamberin isminin yer aldığı ayetlerde Allah'ın salavat getirmediğini belirterek devam etmektedir. Salavat yine peygamberin adı geçtiğinde söylenen bir ifade de değildir. Bu ayetten anlaşılması gerekenin "peygambere destek olup, onu en güzel şekilde *anlatmak*" olduğunu açıklayan Taslaman, *Kur'an'ın ahlakını yaymanın* da ona salat getirmek olduğunu bildirmektedir (Taslaman, 2015). Caner Taslaman'ın bu ifadelerinden yola çıkarak salat kelimesini ilk dönem klasik kaynaklarındaki anlamları üzerinden açıkladığını dile getirebiliriz. Ona göre salat etmek, peygambere salavat getirme anlamını taşımamaktadır.

Abdülaziz Bayındır, söz konusu ayetin sorulması üzerine bu ayetin anlaşılması en zor olan ayetlerden biri olduğunu söyleyerek açıklamasına başlamaktadır. Allah ve meleklerinin salat etmesini *destek* olarak belirten Bayındır, Allah ve meleklerinin aynı zamanda müminlere de salat ettiğini dile getirir. Bayındır, Allah'ın bize salatı emretmesine rağmen Müslümanların salavat getirmesini, Allah'ın sen salat et dememiz anlamına geldiğini ifade etmektedir. Bayındır, bu anlayışın "benim işim var, sen yap" demekle eşdeğer olduğunu açıklamakta ve bu konuda Caner Taslaman'la aynı yaklaşımı sergilemektedir. O, Ahzâb sûresinin 56. âyetinin Allah ve meleklerin peygambere *yardım* ettikleri, onun için gerekeni yaptıkları gibi bir anlamı olduğunu da iddia etmektedir (Kuran Dersi, 2010). Bayındır'ın açıklamalarından anlaşıldığı üzere o, peygambere salavat getirmenin makul olduğunu düşünmemektedir. O, peygambere ancak destek ve yardım ile salat edilebileceğini vurgulamaktadır.

Abdülaziz Bayındır başka bir videosunda ise Bakara sûresinin 157.¹⁰ ve Ahzâb sûresinin 56. âyetlerinde geçen salat kelimesine dayanarak salavat getirmenin, Allah'ım sen salat et anlamına geldiğini ifade etmektedir. Salavat getirmeyi başka bir emirle de karşılaştıran Bayındır, bu durumu Allah'ın "namaz kılın" emrine karşılık, Müslümanların ona "sen namaz kıl" demesiyle eşdeğer görmektedir. Ona göre Ahzâb sûresinin 56. âyetinde Allah ve meleklerin peygambere destek verdikleri bildirilmekte olup müminlere de peygambere destek olmaları emredilmektedir. Salavat getirmenin bir emir olmadığını açıklayan Bayındır, salat etmenin *peygamberin yolundan gitmek* olduğunu söylemektedir (Prof. Dr. Abdulaziz Bayındır, 2016). Bayındır, Allah'ın insanlara emrini sadece lafzen, salavat okuyarak yerine getirmenin mümkün olmadığını dile getirmektedir.

Mehmet Okuyan'ın peygambere salat hususunda birden çok videosu bulunmaktadır. Okuyan bu ayetin tercümelere salavat olarak aktarılmasını eleştirmekte ve salat kavramına yakından bakılmadığından dolayı bu şekilde tercüme edildiğini bildirmektedir. Salatın dua anlamında geldiğini de bildirip Allah'ın birine dua edip etmediğini şeklinde bir soru sormaktadır. Bu açıklamasından sonra Okuyan, salatın *destek ve yardım* anlamına geldiğini ve ayette Allah ve meleklerin peygamberi destekledikleri ve inananların da destek olması gerektiğinin anlatıldığını dile getirmektedir. Ona göre bu emir günümüzde sadece söyleme indirgenmiştir.

Okuyan, sahabenin -günümüzde yapıldığı gibi- ayetin nüzulünden sonra koro halinde salavat getirmediğini söylemektedir. Ona göre salat u selam, *peygamberî değerlere yardım etmeyi ve onlara yürekte teslim olmayı gerektiren fedakârlık isteğidir* (Mustafa İslamoğlu, 2015). Okuyan konuyla ilgili bir diğer videosunda Anadolu halkının peygamberin adı geçince ellerini kalplerine götürüp salavat getirmelerine karşı herhangi bir şey söylemediğini açıklamaktadır. Videoda yine Allah'ın salat etmesini *yardım etmek* olarak değerlendiren Okuyan, Allah'ın bize de peygambere ve onun davetine yardım etmemizi emrettiğini bildirmektedir. Ona göre bu emir fedakârlıkla olacaktır. Okuyan inananların salavat getirmesinin, Allah sen yardım et dememiz anlamına geldiğini söylemektedir. Ona göre Müslümanlar bu şekilde söylemlerle Allah'ın emrini geçiştirmektedirler. Dolayısıyla inananlar Allah'ın emrini eylemden söyleme indirgemişlerdir. Okuyan'a göre salat ve selam peygamberimiz için fedakârlık yapmayı ve onun getirdiği değerlere sadık ve teslim olmayı gerektirmektedir. Allah'ın Ahzâb sûresinin 43. ayetinde müminlere de salat ettiğini belirten Okuyan bunun yardım olduğunu dile getirmektedir. Peygambere yardım ise onun değerlerine sadık olmaktır (Mehmet Okuyan, 2019). Okuyan salavata karşı olmadığını yine bir videosunda dile getirmekle birlikte bu kavramın içinin boşaltıldığını ifade etmektedir. Okuyan'a göre salat destek anlamındadır ve peygamberin bize tebliğ ettiği esasları kabul ederek peygambere salat etmiş olmaktadır (Vahiy'den Hayata, 2014).

Dua niyetiyle salavat getirmeyi kabul eden Okuyan, belli bir salavat sayısına karşılık bazı şeylerin lütfedileceğini gerçek dışı bulmaktadır. Örneğin belli bir sayıda peygambere salat getirmemizin karşılığında cennette hurilerin verileceğine dair rivayetleri eleştirmektedir. Okuyan salavata dair söylemlerin Kur'an'daki peygamber anlayışına ters olduğunu belirtmektedir. Okuyan Allah'ın bildirdiği dışında peygamberlerin gaybı bilemeyeceğini ifade etmektedir. Bu görüşünü de Maide sûresinin 109.

¹⁰ Bakara 2/157:

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ (١٥٧)
"İşte rablerinin lütufları ve rahmeti bunlar içindir ve işte doğru yola ulaşmış olanlar da bunlardır."

ayetiyle desteklemektedir (Vahiy'den Hayata, 2014). Özetle ifade etmek gerekirse Okuyan, peygamberin yolundan gitmenin sadece söylemle/salavatla olmadığını belirtmekte olup onun getirdiği dini değerlere destek çıkmak gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır.

Mustafa İslamoğlu, Ahzâb sûresinin 56. ayetinin anlaşılması için aynı surenin 43. ayetine de bakılması gerektiğini bildirmektedir. Allah'ın salat etmesinin rahmet olarak adlandırılmasına karşı çıkan İslamoğlu bu tezinin kaynağı olarak Bakara sûresinin 157. ayetini göstermektedir. Salat kelimesinin birden çok anlamının bulunduğunu belirten İslamoğlu, bu kelimeyi *destek* manası dışında hiçbir anlamın tam olarak karşılamadığını iddia etmektedir. Allah, melekler ve müminler için kullanılan müşterek mananın ise *destek* olduğunu bildiren İslamoğlu'na göre Ahzâb sûresinin 43. ve 56. âyetleri arasında Hz. Peygamberin üzülmemesi gerektiği öğütlenmektedir. Ahzâb sûresinin 56. âyeti ile de Hz. Peygamberin desteklenmesi emredilmektedir. İslamoğlu'na göre bu emri ancak hayatımızı vahye göre inşa ederek uygulayabiliriz. Sadece söylem tarzında, salavat getirerek bunun gerçekleşmeyeceğini açıklayan İslamoğlu'na göre Hz. Peygamberin salavata ihtiyacı da bulunmamaktadır (Şükran Hakaik, 2013). Bu ifadeleri ile onun Okuyan'la aynı düşünceye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

İslamoğlu bir videosunda Kur'an'ın içinden nübüvvetin çalındığını, bunun üzerine salavat çarpıtmasının uydurulduğunu dile getirmektedir. Ona göre Ahzâb sûresinin 56. âyeti de buna alet edilmektedir. Bu âyetin salavat emri olarak anlaşılmasını eleştiren İslamoğlu, salavat kuşu diye bir kuştan bahsetmektedir. Rivayete göre Müslümanların her salavatında bu kuş yaratılmakta ve bu kuş Müslümanlara dua etmektedir. İslamoğlu insanların bir şeyler üretmemelerini ve akıllarını kullanmamalarını eleştirmekte, salavat hapiyle uyuşturulduklarını söyleyerek sitemde bulunmaktadır (Sam,2018).

İslamoğlu başka bir videoda Allah'ın peygambere salavat getirmediğini *salat ettiğini* açıklamaktadır. Salatın salavat olarak anlaşılmasının Allah'ın peygambere salavat getirmesi anlamına yol açtığı düşünmekte olan İslamoğlu'na göre bu durum Allah'ı inkâr etmek kadar gariptir. Ahzâb sûresinin 56. âyetinin Hz. Peygambere yapılan iftirallardan sonra indiğini belirten İslamoğlu salatın destek manasına geldiğini vurgulamaktadır (Mustafa İslamoğlu,2019). İslamoğlu bir başka videosunda Ahzâb sûresinin 56. âyetini İslam tarihinde en çok yanlış anlaşılan âyetlerden biri olarak değerlendirmektedir. Bir kelimenin bir makamda birden çok anlama gelmeyeceğini belirten İslamoğlu salat kelimesinin *Allah, melekler ve müminler için destek* anlamına geldiğini iddia etmektedir(Muslimfilm, 2012). Mustafa İslamoğlu Ahzâb sûresinin 56. âyeti kaynak alınarak salavat okunmasını eleştirir ve söz konusu ayetteki emrin peygambere destek anlamında olduğunu vurgular. Peygamber ve arkadaşlarının da böyle bir şey gerçekleştirmediğini aktaran İslamoğlu'na göre salavat getirme sonradan uydurulmuştur (Mustafa İslamoğlu, 2020).

İhsan Eliaçık'a göre salavat getirmenin temelinde Kur'an ayetleri bulunmamaktadır. Salavat kavramının hicri II. asırda dini kültüre girdiğini aktaran Eliaçık, bu oluşumda Yahudilerin etkisi olduğunu ileri sürmektedir. Nitekim Yahudiler peygamberlerini uzun isimlerle övmekteydiler. Bu anlayışın Kur'an'da geçerli olmadığını bildiren yazar, Kur'an'da peygamberlerden sıradan insanlar gibi bahsedildiğini aktarmaktadır. Ahzâb sûresinin 56. âyetinin yorumunda bazılarının Allah'ın salavat getirdiğini söylediklerini ancak Allah'ın Kur'an'da bunu yapmadığını açıklamaktadır. Eliaçık'a göre bu durum Allah'ın kendi dediğini yapmadığı sonucunu doğurmaktadır. Yine Kur'an'da salat kavramı *destek* manasına gelmektedir. Allah, peygamberine salavat getirmemekte, sahabe de aynı şekilde

peygambere salavat getirmemektedirler. Yine peygamber de kendinden önceki peygamberlere salavat getirmemiştir. Eliaçık salat anlayışının dini karizmaya yönelik bir uygulama olduğunu bildirmektedir (Kürsü Tv, 2021).

Eliaçık'a göre Ahzâb sûresinin 56. âyetindeki salat kavramının Allah ve meleklerinin peygambere desteği olduğu, müminlere de bu durumun emredildiği aktarılmaktadır. Müminler her anlamda peygamberin getirdiği değerlere sahip çıkmalı ve ona destek olmalıdır. Eliaçık sevginin, yoksulları kayırmanın, özgürlüğün, eşitliğin onun getirdiği değerlerden birkaçı olduğunu söylemektedir (Kürsü Tv, 2021). Eliaçık salavatın söylemden ibaret olmasına karşı çıkarak *peygamberin yolundan gitmenin* ona salat etmekle eşdeğer olduğunu iddia etmektedir. Eliaçık, salavata dair birtakım açıklamalarda bulunduğu bir diğer videoda ise Kur'an'ın peygamberlere doğrudan isimleriyle hitap ettiğini bildirmektedir. O, Peygambere "Selam olsun" diyerek Türkçe selam gönderebileceğini düşünmektedir. Eliaçık'a göre peygamberi her daim överek salavat getirme anlayışı, övgünün sadece Allah'a ait olduğu fikrine terstir. Kur'an'da bizden istenilen ise ona salavat getirmek değil, *peygamberin davasına sahip çıkmaktır*. Salavat getirme Müslüman halk kültürüne aittir (Tek Cevap, 2015).

Edip Yüksel konuyla ilgili videosunda ilgili ayette salat ibaresinin bulunmadığını aksine bir emrin söz konusu olduğunu dile getirmektedir. Allah'ın övülmesinin gerektiğini düşünen Yüksel, peygambere salat etsinler ifadesindeki salatın sadece peygambere özgü olmadığını ifade etmektedir. Yine ayetten anlaşıldığı üzere bu emir belli bir ifadeyi tekrar etmek anlamına da gelmemelidir. Kur'an ayetlerinde peygambere Muhammed diye seslenilmektedir. Yüksel'e göre hazret ifadesi de bidat olup uydurma bir ifadedir. Peygambere de efendi denilerek rab denilmiş olmaktadır. Yüksel, âlemlerin Hz. Peygamber için yaratıldığını belirten rivayeti eleştirerek Allah'ın âlemleri insanlar için yarattığını dile getirmektedir (Edip Yüksel, 2012). Söylemlerinden anlaşılacağı üzere Edip Yüksel peygambere salatın sadece lafzen anlaşılmasına karşıdır.

Nihat Hatipoğlu Ahzâb sûresinin 56. âyetini çok özel bir ayet olarak nitelendirmektedir. Hatipoğlu'na göre böyle bir âyet hiçbir beşer hakkında nüzul olmamış ve peygamber bu ayetle zirveye yerleştirilmiştir. Bu ayet Kur'an'da peygamberin en çok övüldüğü ayettir. Peygamber, birçok ayette övülmesine rağmen Allah, bu ayetle peygamberine ben senin rabbin olarak "sana *salat* ediyorum, seni *destekliyorum*, senin mertebeni her dakika yükseltiyorum" demektedir. Aynı şekilde melekler de peygambere dua etmekte ve onu yüceltmektedirler. Makam-ı Mahmûd hakkında bilgi verip, Makam-ı Mahmûd'u şefaat yetkisi olarak gören Hatipoğlu, bu ayeti şefaatin ön hazırlığı olarak kabul etmektedir (Nihatipoğlu İzle, 2014). Hatipoğlu söz konusu ayetle ilgili açıklamalarında peygamberin konumunun beşer arasında farklı olduğunu vurgulamakta, peygamberin bu ayetle konumunun oldukça yükseldiğini ifade etmektedir. Dikkat çekici bir husus da Hatipoğlu'nun salat kelimesini Allah hakkında kullanırken hem salat hem de destek anlamının olduğunu bildirmesidir.

İhsan Şenocak konuyla ilgili açıklamalarına başlamadan önce peygamber döneminden bahsetmekte ve o dönemde peygambere inanmayanların ona çok sayıda iftirada bulduklarını bildirmektedir. Ahzâb sûresinin 56. âyeti doğrultusunda bütün Hicaz peygambere karşı olsa bile kimse peygamberin vahyini durduramamıştır. Peygambere Allah ve meleklerinin salatu *yardımcı olma*, *teyit etme* manasındayken Allah'ın insanlara salat emri ise *peygambere salat ve selam getirin* anlamındadır. Şenocak'a göre peygamberin adı geçtiğinde salavat getirilmelidir. Yine peygamberin *davasına sahip çıkılarak*, sünnetine fiili anlamda salat edilmiş olunur. Peygambere salat edilmediğinde peygambere zulmetmiş

olmaktayız (İFAM TV, 2015). Şenocak'ın bu açıklamalarından salavat getirmenin yanında fiili anlamda salatın varlığını da kabul ettiğini söyleyebiliriz.

Adnan Oktar söz konusu ayetten bahsederken 56. âyeti 1956 senesiyle bağdaştırıp, bu yılda Risale Nur külliyyatının serbest bırakıldığını bildirmektedir. Bu tarihten itibaren İslam'ın hâkim olduğunu açıklayan Said Nursi'nin iddiasını dile getirmektedir. Oktar'a göre Ahzâb sûresinin 56. âyetindeki salatın anlamı *peygamberi sevmek, ona teslim olmak ve ona bağlanmaktır*. Peygamber hakkında hayır konuşmalı, ona hayırlı şekilde destek olunmalıdır. Oktar bu ifadelerinden sonra ayetin ahir zamana baktığını iddia edip, Mehdi geldiğinde ona da aynı şekilde destek çıkılması gerektiğini ifade etmektedir. Mehdi çıktığında ona yardımcı olunmalıdır. Mehdiye her yönden yardım edilmesi gerekmektedir (A9 Televizyonu, 2016). Oktar, peygamberi desteklemeyi ilginç bir şekilde Risale Nur külliyyatının serbest bırakılmasıyla ve mehdi inancıyla ilişkilendirmektedir.

Cemalnur Sargut, Ahzâb sûresinin 56. âyetine ilginç yorumlar getirmektedir. Allah'ın salatını, *Allah'ın hakk tecellisinin yani varlık tecellisinin peygambere tenezzül etmesi* şeklinde yorumlayan Sargut, Allah'ın eğildiğini ve peygambere tecelli ettiğini anlatmaktadır. Allah'ın namaz kılamayacağını dile getiren Sargut'a göre buradaki salattan, Allah'ın eğilişinden maksat *peygamberde yalnızca Allah'ın görülmesidir*. Bu eğilişin sonrasında ortada sadece Hakk'ın bulunduğunu belirten Sargut, peygamberin de artık yok olduğunu iddia etmektedir. Ona göre ibadet bunları hissetmek, kendi yokluğunu bilmek ve yokluğunu bilmek ölçüsünde Hakk'ı idrak etmektir. İnsanda ise kudret ve kuvvet bulunmamaktadır (Nefes Yayınevi, 2016). Sargut'un bu açıklamalarında teşbihî ifadeler kullandığı açıktır. Allah için eğilmek fiilinden maksadın ne olduğunu açıklamasa da böyle bir anlatım şeklinin Allah'ı kullarına benzetme/teşbih içerdiğini söyleyebiliriz. Sargut'un açıklamalarının Vahdet-i Vücut anlayışından izler taşıdığı görülmektedir.

İsmailağa cemaatine mensup Mustafa Özşimşekler, peygambere salat emrinin *peygamber için dua etmek* anlamına geldiğini dile getirmektedir. Ancak peygamberin buna ihtiyacı olmadığını aksine salat etmenin inananlara faydası dokunacağını ve bizim buna ihtiyacımız olduğunu da belirtmektedir (Olca Bekir Bayram, 2014).

Özşimşekler başka bir videosunda salavat getirdiğimizde seyyah adı verilen meleklerin bu selamı peygambere ulaştırdıklarını bildirmektedir. Cuma günleri peygamber bu selamları doğrudan duymaktadır (Mustafa Özşimşekler Hocaefendi Resmi Hesabı, 2014). O, salavat getirmenin kişinin soyuna bile fayda sağlayacağını açıklamaktadır. Peygambere salavat gönderen kişi ona ahirette yakın olacaktır. Ona göre peygambere yakınlık Allah'a yakınlık demektir. Özşimşekler'e göre salavat gösteriş için yapılsa bile Allah onu kabul etmektedir. Salavat vacip hükmündedir. Duaların başında salavat getirildiğinde dualar kabul edilecektir (Mustafa Özşimşekler Hocaefendi Resmi Hesabı, 2014).

Mehmed Âdil Hakkânî, cuma günlerinde salavat getirildiğine peygamberin karşılık verdiğini dile getirmektedir. Ona göre peygamber canlıdır, kendisine salat-u selam getirene cevap vermektedir. Ona salat-u selam göndermek de bizim için farzdır (Hakkani Bakış, 2021). Bu kimse dikkat çekici bir açıklamada bulunmakta ve peygamberin sağ olduğunu birkaç kez üst üste vurgulamaktadır. Hz. Peygamber hakkındaki bu söylemi Kur'an'ın Hz. Peygamber hakkında bildirdiklerine (el-İsrâ 17/93; Âl-i İmrân 3/144) ters düşmektedir. Hz. Peygamber'in ölümsüz olduğu fikrine yol açacak olan bu düşünce, aynı zamanda onun tanrısal vasıflarla nitelenmesi sonucunu doğuracaktır.

Mustafa Özşimşekler ve Mehmed Âdil Hakkânî'nin yorumları, özellikle salavatın peygamber tarafından Cuma günü duyulduğuna dair söylemleri hadis rivayetlerine dayanmaktadır. Ancak bu rivayetlerin tarihleri bakımından çok zayıf ve münker olduğu iddia edilmektedir (Tuzcu, 2020:14/385-386).

Abdülhamid Türkeri, bir rivayetten yola çıkarak peygambere salat getirmemenin ahirette eziyet olarak yeteceğini dile getirir (İsmailağa Net, 2021). Salavat getirmemenin ahirette eziyet çekmeye neden olacağına dair açıklama Kur'an kaynaklı olmamakta, salavat getirmemenin insanın azap görmesine sebep olacak herhangi bir günahı da bulunmamaktadır. Bu düşünce dinde Allah dışında bir başkasının da hüküm verebileceği sonucunu çıkarmaktadır. Böyle bir iddia Allah'ın dilediğine azap vereceği, dilediğini bağışlayacağını söyleyen ayetlerle (er-Ra'd 13/34; el-Mâide 5/40; Âl-i İmrân 3/129) ve peygamberin sadece vekil olarak gönderildiğini belirten ayetle (el-İsrâ 17/54) uyuşmamaktadır.

Abdullah Yolcu'ya göre, Ahzâb sûresinin 56. ayeti Müslümanlara Hz. Peygamber'e salavat getirmeleri gerektiğini emretmektedir (Guruba Yayınları Guruba, 2013). Yolcu başka bir videosunda çok daha çarpıcı bir iddiada bulunmaktadır. Ona göre Ehl-i Sünnet inancına göre Rasulullah'ın cenaze namazını ilk kılan Allah'tır. Peşinden de melekler kılmışlardır. Hatta yer ve göğün onun cenaze namazını kılması için Allah'ın isteğiyle Rasulullah'ın cenazesinin defni gecikmiştir. O, bu sözünün ardından Ahzab sûresinin 56. âyetini okuyarak görüşüne ayeti delil olarak getirmektedir (Khergit Khuzait, 2021).

Ahmet Mahmut Ünlü, salavat okumanın şirk olduğu iddiasını cevaplandırırken Ahzab sûresinin 56. âyetini okuyarak Allah'ın ve bütün meleklerin seferber olarak Hz. Muhammed'e salavat okuduklarını belirterek, cemaatine de salavat okumalarını söylemektedir. Ona göre Allah, kullarının yaptığı namaz, oruç, hac gibi ibadetleri yapmaz. Allah bizim yaptığımız amellerden yalnızca peygambere salavat okuma amelini yerine getirir (Molla Izzet, 2021).

Başka bir videosunda o, sadece peygambere salavat edilmemesini, ehlinin de salavata dâhil edilmesinin gerektiğini düşünmektedir (Lâlegül Medya, 2018). Salavat getirmek Allah'ın emrine uymaktır. Salavat getirmekle Allah'ın yaptığını yapmış olacağız. Yine aynı videoda salavat getirerek meleklerle de uyduğumuzu dile getiren Ünlü'ye göre salavat getirmek duanın kabulü için de gereklidir. Salavat getirmenin sadaka vermekle aynı şeydir. Allah, bu şekilde sıkıntıları ve ayıpları örter (Mars Koç, 2020). Salavat getirmekle kul önceden cennetle müjdelendir. Kıyamet gününün şiddetinden salavatla kurtulmak mümkündür. Cebrail, Hz. Peygamber'e salat etmeyenlere beddua eder (Mars Koç, 2020).

Tablo 3: Youtube'da Ahzab Sûresinin 56. Ayetindeki "Salat" Kelimesine Verilen Anlamlar

YOUTUBE'DA AHZAB SÛRESİNİN 56. AYETİNDEKİ "SALAT" KELİMESİNE VERİLEN ANLAMLAR					
	ANLAM VERENLER	ALLAH'IN SALATI	MELEKLERİN SALATI	MÜMİNLERİN SALATI	AÇIKLAMA
1	Caner Taslaman	Destek, yardım		Destek, yardım onu anlatmak	
2	Abdulaziz Bayındır	Yardım,		Yardım, onun yolundan gitmek	
3	Mehmet Okuyan	Destek ve yardım	Destek	Destek, teslim olma	
4	Mustafa İslamoğlu	Destek	Destek	Destek	
5	İhsan Eliaçık	Destek	Destek	Destek, onun yolundan gitme	
6	Nihat Hatiboğlu	Salat, destek			
7	İhsan Şenocak	Yardımcı olma, teyit etme	Yardımcı olma, teyit etme	Peygambere salat ve selam getirin, davasına sahip çıkın	

8	Adnan Oktar			Onu sevmek, ona teslim olmak ve ona bağlanmak, (Mehdi'ye de)	
9	Cemalnur Sargut	Allah'ın peygambere tenezzül etmesi, peygamberde yalnızca Allah'ın görülmesi			
10	Mustafa Özşimşekler			Peygamber için dua (Melek ulaştırır)	Vaciptir, gösterişle bile yapılsa kabul edilir.
11	Mehmed Âdil Hakkâni				Farzdır
12	Abdullah Yolcu	Allah Hz. Peygamberin cenaze namazını kıldı.	Melekler Hz. Peygamberin cenaze namazını kıldı.	Salavat getirin.	
13	Ahmet Mahmut Ünlü (Cübbeli Ahmet)	Allah salavat okur.	Melekler salavat okurlar	Salavat getirin.	

Değerlendirme ve Sonuç

Kur'an'da peygamberlerin insanlar arasından seçilmiş birer beşer olduğu zikredilmektedir. İnsan olmaları nedeniyle peygamberler Allah'ın bildirdiği dışında gayba dair bilgiye de sahip değillerdir. Onlar, gönderildikleri topluma Allah'ın emir ve yasaklarını bildirmekle görevlendirilmişlerdir. İnsanları erdemli bir hayat sürdürmeleri için doğru yola teşvik eden elçiler, insan olmaları nedeniyle görevleri sırasında çeşitli zorluklarla karşılaşmışlar, bu nedenle de Allah tarafından desteklenmişlerdir.

Son peygamber Hz. Muhammed elçilik vazifesini yerine getirirken örnek bir yaşantı sürmüştür, topluma öncülük edecek şekilde her kesime hakikati iletmeyi amaçlamıştır. Nübüvvet görevi esnasında Hz. Muhammed'in Allah tarafından desteklendiği birçok ayetle bildirilmiştir. Medine döneminde nazil olan Ahzâb sûresinde de Hz. Peygamber'in desteklediğine dair bazı ayetler bulunmaktadır. Bunlardan en dikkat çekici olanı Ahzab sûresinin 56. âyetidir. Âyette Allah ve meleklerinin peygambere salat ettiği bildirilmekte, müminlere de peygambere salat etmeleri emredilmektedir. Bu ayetteki salat emri İslam âlimleri tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Birçok âlim tarafından söz konusu ayet, peygamberin manevi şahsiyetini selamlama manasına gelen salavat getirmenin kaynağı olarak kabul edilmektedir.

Kur'an'ı baştan sona kadar tefsir eden ilk müfessir olan Mukâtil b. Süleyman'ın Ahzâb sûresinin 43. ve 56. âyetlerinin tefsirinde peygambere salavat getirme konusunda rivayetler bulunmamaktadır. Peygambere salavat göndermeye ait herhangi bir dua veya açıklamaya da yer verilmemiştir. Taberî tefsirinden itibaren ise Allah'ın peygambere salatu farklı anlamlarda yorumlanırken müminlerin peygambere salatu ise salavat rivayetleriyle birlikte açıklanmıştır. Tefsirlerde müminlere salat emrinin açıklanması sırasında görüşlerin dayandırıldığı hadis rivayetlerinin tarikleri bakımından çok zayıf ve münker kabul edildikleri bilinmektedir.

Meallerde tefsirlerin etkisinin söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Meallerde müminlerin peygambere salatu, salavat getirme ve destek verme şeklinde iki farklı yorumda odaklandığı görülmektedir.

Modern dönemde teknolojinin ilerlemesi sonucunda hayatımıza nüfuz eden sosyal medya kanallarından biri olan Youtube'da da Ahzâb sûresinin 56. âyetinin farklı şekillerde yorumlandığı gözlenmektedir. Bu yorumların çoğu rivayet temelli olmakla birlikte bazı söylemlerde ise salat emrinin

sadece salavata indirgenmesi oldukça dikkat çekicidir. Konuyla ilişkili videolarda konuşmacının hitap ettiği kitlede Allah ve peygamber tasavvurunu yönlendirebilecek oldukça etkili ifadeler yer almaktadır. Bu âyetin yorumuyla ilgili Youtube kanalında yer alan videolarda genelde iki esas üzerinden farklılıkların oluştuğunu söylemek mümkündür. Caner Taslaman, Abdülaziz Bayındır, Mehmet Okuyan, Mustafa İslamoğlu, İhsan Eliaçık, Edip Yüksel gibi isimler bu ayetin sadece salavat getirmeyle ilişkili olmayıp, ayette salat kelimesinin destek manasında olduğunu savunmaktadırlar. Bu isimlere göre en güzel salat şekli peygamberi desteklemektir. Nihat Hatipoğlu ve İhşan Şenocak ise ayeti peygamberin desteklenmesi ve ona salavat getirilmesiyle şeklinde yorumlamış ve salat kavramını tek manayla sınırlandırmamıştır. Yine söz konusu ayet Mustafa Özşimşekler, Mehmed Âdil Hakkânî, Abdullah Yolcu, Ahmet Mahmut Ünlü gibi isimler tarafından ise salavat getirme/okuma şeklinde yorumlanmıştır.

Peygamberin hala yaşadığı ve kendisine selam gönderenleri cuma günü bizzat duyduğu yönündeki söylemler halk arasında peygamberin ölümsüz olduğu düşüncesini doğurabilir. Yine bu tarz yorumlar hiçbir peygambere ölümsüzlük verilmediğini ve her canlının ölümü tadacağını haber veren ayetlerle ters düşmektedir. Allah'ın fitrat kanununa aykırıdır. Söz konusu videolardaki açıklamalar Kur'an'ın peygamber anlayışı ile uyumsuzdur. Salavat getirildiğinde seyyah adı verilen meleklerin bu selamı peygambere ulaştırdıklarının, cuma günleri peygamberin bu selamları doğrudan duyduğu yönündeki iddiaların itikadi anlamda geçerli bir desteği, dayanağı ve delili bulunmamaktadır. Hatta salavatın gösteriş içerse bile kabul edileceğini söylemenin, Allah'ın peygamberinin cenaze namazını kıldığı iddiasının ve buna benzer iddiaların ise değerlendirmeye alınacak bir tarafı yoktur.

Halkın kolaylıkla ulaşabileceği bir mecra olan Youtube'daki bu tarz videolar, insanların Allah ve peygamber anlayışlarını etkileyebilecek niteliktedir. İslam dinindeki Allah ve peygamber tasavvurunun daha iyi anlaşılması bağlamında söz konusu açıklamaların Kur'an'ın bütünlüğü içinde ele alınması, akıl süzgecinden geçirilmesi ve Kur'an'a ters düşen söylemlerin kabul edilmemesi gerekmektedir.

Ahzâb sûresinin 56. âyetinin yorumlanmasında ortaya çıkan bir husus da açıklamaları yapan kişilerin kendi din anlayışlarını bu ayet üzerinden meşrulaştırmaya çalışmalarıdır. Bu şahıslara örnek olarak Ünlü, Sargut ve Oktar gösterilebilir. Söz konusu ayet Ünlü tarafından rabıtayla, Oktar tarafından Mehdi inancıyla, Sargut tarafından da vahdet-i vücud anlayışıyla ilişkilendirilmektedir.

Bu görüşlerin aksine sosyal medyada salat emrinin sadece salavat şeklinde anlaşılmasının eleştirildiği videolar da bulunmaktadır. Bu eleştiriyi yapan kişilerin başında Caner Taslaman, Mehmet Okuyan, Mustafa İslamoğlu, Abdülaziz Bayındır gelmektedir. İsmi geçen şahısların ilgili videolarında salat emrinin sadece salavat olarak anlaşılması eleştirilmekte ve müminlere yönelik salat emrinin peygamberi desteklemek olduğu vurgulanmaktadır.

Salavatın "Allahümme salli Alâ Muhammed" "Allah'ım Muhammed'e salat et!" manasında anlaşılması durumunda Râzî'nin de dediği gibi salat, Allah'ın dua etmesi anlamına gelir. Dua Allah'a yapıldığı için Allah'ın kendi kendisine dua etmesi söz konusu olamaz. Ancak Matürîdî'nin ve Mevduđî'nin dikkat çektikleri gibi salat övgülerin zirvesi olması nedeniyle insanların salatu Allah'a havale etmeleri anlamında düşünülecekse bu durum salatın ancak destek manasında kullanılması halinde bir anlam ifade edebilir. Zira insanlar her ne kadar Hz. Peygamber'e destek olsalar da ona layık en yüce destek ancak Allah tarafından sağlanabilir.

Hız. Peygamber'in yaşadığı dönemin şartları göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde ona salat ve selamın o hayattayken din ve tevhid mücadelesinde kendisine destek olunması anlamına geldiği söylenebilir. Zira âyetin yer aldığı Âhzab sûresi, Hendek Savaşı, Benî Kureyza ile mücadele, Medine dışındaki müşriklerin tehditleri, Hız. Peygamber'in Zeyneb b. Cahş'la olan evliliğinde ortaya çıkan sorunlar, eşlerinin kabul edilemeyen istekleri gibi Hız. Peygamber'in mücadele etmek zorunda kaldığı çeşitli sıkıntılı durumları anlatmaktadır. Bu esnada Müslümanların Hız. Peygamber'e destek olmalarını beklemek en tabii bir durumdur. Dolayısıyla ilgili âyette geçen salat kavramının Hız. Peygamber'in içinde bulunduğu zorlukları aşması için söz, davranış, maddi güç gibi yollarla Müslümanlar tarafından desteklenmesinin Allah tarafından istenmesi olarak anlaşılması mümkündür. Allah, kendisinin ve meleklerinin de ona destek olduğunu bildirerek müminleri bu hususta teşvik etmektedir. Nitekim daha sûrenin ilk âyetlerinden itibaren Allah, peygamberine açık ve gizli inkarcıların sözünü dinlememesi ve kendisine güvenmesi gerektiğini bildirmektedir. 9. âyette Hendek savaşında müminlere nasıl yardım ettiği anlatılmaktadır. Sûrenin genelinde Hız. Peygamber'in güzel ahlakı vurgulanmakta ve ona uyulması, onun müminler tarafından desteklenmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.

Sonrasında ise salat kavramının her dönemdeki Müslümanların Hız. Peygamber'in getirdiği hak dine her şart ve durumda destek olmalarının emredilmesi olarak anlaşılması mümkündür. Bu anlama biçimi, Hız. Peygamber'e sadece dil ile salavat getirmekten daha etkili bir anlam taşımaktadır. Okuyan'ın da savunduğu gibi ayetin peygambere, dolayısıyla Allah'tan getirdiği tevhid dinine destek emrini ifade etmesi hem nüzul dönemi hem de sonraki bütün dönemler için geçerliliğini koruyabilecek bir anlam olmaktadır. Bu, söyleme indirgenen/yalnızca dilde kalan bir duadan daha etkili ve değerli bir anlam olabilir. Nitekim Ebüssuûd Efendi'nin *teslim olmayı peygamberin emirlerine boyun eğmek* anlamında kullanması, bu değerlendirmeyi desteklemektedir. Sonuç olarak bakıldığında Allah'ın peygamberinin cenaze namazını kılmasından onun önünde eğilmesine kadar pek çok farklı yorum Kur'an'ın temel prensiplerine aykırı olarak üretilebilmektedir. Bir âyetten hüküm çıkarırken konu bütünlüğü dikkate alınmadan yapılan değerlendirmelerin ne boyutlara ulaşabileceği Ahzab sûresinin 56. âyeti örneğinde çarpıcı bir şekilde görülmektedir.

Yazar Katkıları

Çalışmaya 1. Yazar: %50, 2. Yazar: %50, oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Allah ve Peygamber İncancının Sosyal Medyadaki Yansımaları (Ahzâb Sûresinin 56. Ayeti Çerçevesinde)" başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- A9 Televizyonu. (13 Kasım 2016). Ahzab Sûresi, 56, 58, 70 Ayetlerinin Tefsiri (11 Ocak 2010 tarihli.. [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=eaaCwWW7gXw>
- Başaran, Serkan (2019). Anlamı, Keyfiyeti ve İşlevi Bakımından Hız. Peygamber'e Salavat Getirme Hakkında Bir Değerlendirme. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(23), 747-778. <https://doi.org/10.35415/sirnakifd.618578>

- Bayram, Olcay Bekir. (7 Ocak 2014). Peygamberimize Salat Getirmek Ne demek? Mustafa ÖZŞİMŞEKLER [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=sKQEUcm8CPA>
- Bursevî, İsmâil Hakkı (t.y.). *Muhtasar Rûhu'l-beyân Tefsiri* (8. Baskı). Damla Yayınevi.
- Cürcânî, Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf (t.y.). *Mûcemu't-târîfât*. Dâru'l-Fazîle.
- Derveze, Muhammed İzzet(2000). *et-Tefsîrül-Hadis*. (Cilt 7). Dâru'l-Garbi'l-İslami.
- Ebü'l-Bekâ el-Kefevî(1998). *el-Külliyât*. Müessesetü'r-Risale.
- Ebüssuûd Efendi(t.y.). *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*. (Cilt 7). Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabi.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher (t.y.). *Tehzîbü'l-luğa*. (Cilt 12). ed-Dâru'l-Mısriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme.
- Râzî, Fahreddin(2002). *Tefsîr-i Kebîr*. (Suat Yıldırım, Çev.). (Cilt 1-18). Huzur Yayınevi.
- Ferâhîdî, Halîl b. Ahmed(2003). *Kitâbu'l-Ayn*. (Cilt 2). Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed (1996). *el-Beşâ'iru zevi't-temyiz fi letâ'ifi'l-kitâbi'l-'azîz*. (3 Cilt). Dâru İhyâi't-Türâsi'l-İslâmiyyî.
- Guraba Yayınları Guraba. (2 Ekim 2013). Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e açıktan salavat getirmenin yağcılık olduğunu iddia etmek [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=vtNi-xm8g5I>
- Güneş, Abdurrahman (2018). Medyanın Olumsuz Din Algısına Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1). 203-216. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.387896>
- Hakkani Bakış. (9 Ocak 2021). 42. Peygamber Efendimize Salavat Getirmek [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=tmBHN4Tu9rU>
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir(1984). *Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr*. (1 Cilt). Dârü't-Tunusiyye.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ (1999), *Tefsîrül-Kur'âni'l-Azîm*. (6 Cilt). Dâru Tayyibe.
- İbn Kutluboğâ(2012). *Ğarîbu'l-Kur'ân*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem(t.y.). *Lisânü'l-'Arab*. (14 Cilt). Dâru Sâdır,
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî(2002). *Zâdü'l-mesîr*. (1 Cilt). Dâru İbni Hazm.
- İfam Tv. (25 Haziran 2015). Tefsir - 9 - Ahzâb Sûresi (55-62) - İhsan Şenocak Hoca [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=RLEfvTzk-Gk>
- İsfahânî, Râgıb (2009). *el-Müfredât fi ğarîbi'l-Kur'ân*. Dârü'l-Kalem-Dârü's-Şâmiyye.
- İslamoğlu, Mustafa. (2 Eylül 2015). Ahzâb 56. Ayete göre SALAT nedir? | Prof.Dr. Mehmet Okuyan [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=TEUJlMK_lPg
- İslamoğlu, Mustafa. (3 Şubat 2020). Kur'an peygambere salat/yardım fiilini emreder, u d salevat ile aldatır/Mustafa İslamoğlu [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=P_ov_XPQ4PU
- İslamoğlu, Mustafa. (23 Haziran 2019). Allah Nebi'ye salavatı değil, salatı emrediyor / Mustafa İslamoğlu [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=PO8uqK6NOeU>
- İsmailağa NET. (26 Şubat 2021). Peygamberin Adı Anılınca Salavat Getirmek Vacip midir? - Abdülhamid Türkeri Hoca Efendi [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=qb6bOKmRwKM>
- Kadı Beyzâvî (2010). *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*, (Şadi Eren, Çev.). (3 Cilt). Selsebil Yayınları.

- Karaalp, Cahit (2017). *Türkçe Meâllerde Kavram Çevirileri Sorunu “Salât” Kavramı Örneği*. [Basılmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Khuzait, Khergit. (09 Nisan 2021). Abdullah Yolcu, Allah Namaz Kılıyor [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=dtuZOVKNSDI>
- Kummî (1435). *Tefsîru'l-Kummî*. (3 Cilt). Müessesetü'l-imâmî'l-Mehdî.
- Kur'an Meali. (22 Eylül 2021). Ayet Karşılaştırma. <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=33&ayet=56>
- Kuran Dersi. (12 Ocak 2010). Ahzâb 56. Ayet Peygamberlerin Desteklenmesi [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=GNV_TpqxDRQ
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh (2006). *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. (17 Cilt). Muessetur-Risale.
- Kürsü Tv. (21 Mayıs 2021). Salavat Getirmenin Anlamı Yoktur! Muhammed Peygamber Demeliyiz! | R.İhsan Eliaçık açıkladı! [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=j9Wx_DmGg1c
- Lâlegül Medya. (28 Kasım 2018). Salavat Nasıl Okunmalı [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=he1XRWaegpw>
- Mars Koç. (10 Temmuz 2020). Peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve Sellem)'e Salavat getirmenin Faziletleri - Cübbeli Ahmet Hoca [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=511OLEMSwFs>
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr (2005). *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. (1 Cilt). Dâru'l-Mîzan.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî (t.y.). *Tefsîrü'l-Kur'ân (en-Nüket ve'l-uyûn)*. (4 Cilt.) Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Mertoğlu, M. Suat (2009). Salâtüselâm. TDV İslam Ansiklopedisi. (Cilt 36, ss. 23-24). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/salatu-selam>
- Mevdûdî (2005). *Tefhimü'l Kur'an*. (Muhammed Han Kayan vdğr. çev.). (4 Cilt). İnsan Yayınları.
- Molla İzzet. (30 Ocak 2021). 33-AHZÂB 56.ayet [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=_IonfPUhSo
- Mukâtil b. Süleyman (2002). *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. (3 Cilt). Daru İhya-i Türas.
- Muslimfilm. (21 Mayıs 2012). Hoca selâvat getirmiyormuş. (Mustafa İslamoğlu) [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=jDWTpTYzrHY>
- Mustafa Özşimşekler Hocaefendi Resmi Hesabı. (23 Haziran 2014). Salâvat-ı Şerife'nin Fazileti I Mustafa Özşimşekler Hocaefendi [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=OSSmoWVGMnI>
- Nefes Yayınevi. (15 Şubat 2016). Allah'ın ve meleklerin Hz. Peygamber'e salat ve selam etmesinin manası nedir? [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=3Os-orEoKdI>
- Nesefî, Ebü'l-Berekât (1998). *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*. (3 Cilt). Daru'l-Kelimi't-Tayyib.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî (t.y.). *Tehzîbü'l-esmâ' ve'l-lugat*. (3 Cilt). İdaretü't-Tabbaâtu'l-Münire.
- Nihatipoğlu İzle. (14 Aralık 2014). “Ahzab Sûresi 56.Ayet” [Video]. *Youtube*, <https://www.youtube.com/watch?v=-dAKr9qIAGs>
- Okuyan, Mehmet (t.y.). *Kur'ân-ı Kerîm'de Çok Anlamlılık*. Düşün Yayıncılık.

- Okuyan, Mehmet. (28 Eylül 2019). Peygambere salât nedir?- Prof.Dr. Mehmet Okuyan [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=KnpKpqqhphovs>
- Prof.Dr. Abdulaziz Bayındır. (26 Eylül 2016). Salat ve Salavat / Prof. Dr. Abdülaziz Bayındır [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=oM8PI4ZrULo>
- Sam, (25 Mart 2018). Mustafa İslamoğlu ve Peygamber'e salavat getirmek [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=tkUZa_yK-I8
- Şükran Hakaik. (20 Eylül 2013). Ahzab, 56'da ki 'salat' kelimesinin anlamı Mustafa İslamoğlu [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=pgyZD-11tbg>
- Taberî, Muhammed b. Cerîr (2001). *Câmi 'u'l-beyân 'an te 'vîli âyi'l-Şur'ân*. (19 Cilt). Dâru'l-Hicr.
- Taslaman, Caner. (14 Mayıs 2015). Peygamberimize Salat Etmek Ne Demektir? / Peygamber Sevgisi Nasıl Olmalı? / Ahzab 56, Ahzab 43 [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=I-FrhKs4UJQ>
- Tek Cevap. (10 Nisan 2015). Salavat getirmek (getirmemek) İhsan Eliaçık [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=3wjX3h4SVEo>
- Tuzcu, Recep(2020). İsnad ve Metin Açısından Salavat Hakkındaki Bazı Rivayetlerin Tenkidi. *Mütefekkir Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 7(14). 367-390. <https://doi.org/10.30523/mutefekkir.848002>
- Usta, Cemalettin. (14 Mart 2018). Peygambere Salatu Selam Getirme Eline Tesbih Zikirmatik Alıp Çekmek mi? Mehmet Okuyan [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=dc6rUOXddSA>
- Ünsal, Hadiye (2017). Metin-İçî ve Metin-Dışı Bağlam Çerçevesinde Ahzâb Suresinin Nüzul Ortamı ve Temel Vurguları. (M. Öztürk, Ed.), *Tefsir Geleneğinde Anlam-Yorum, Nüzul-Siret İlişkisi* (91-125). Ankara Okulu Yayınları.
- Vahiy'den Hayata. (25 Mayıs 2015). Peygambere Salât Nedir? (Salavat Konusu) - Prof. Dr. Mehmet Okuyan | HD [Video]. *Youtube*. https://www.youtube.com/watch?v=RJWW2J_A-K4
- Vahiy'den Hayata. (11 Ekim 2014). Salât Nedir? Peygamberler Gaybı Bilirler Mi? - Prof. Dr. Mehmet Okuyan | HD [Video]. *Youtube* <https://www.youtube.com/watch?v=Z1gjkQrPoAQ>
- Yazır, Elmalılı Hamdi(t.y.). *Hak Dini Kur'an Dili*. (1 Cilt). Aziz Dağıtım Merkezi.
- Yüksel, Edip. (5 Ocak 2012). Edip Yüksel (T) Salavat Çarpıtması Muhammed'e Hakaret [Video]. *Youtube*. <https://www.youtube.com/watch?v=hA4GXI1TQ9w>
- Zebîdî, Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk Murtazâ (1965). *Tâcu'l-Arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. (38 Cilt). Tabatu'l-Kuveyt.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl el-Bağdâdî (1408/1988). *Meâni'l Kur'an ve İ'râbuhû*. (1 Cilt). Âlemu'l-Kütüb.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî (2016). *el-Keşşâf 'an Haka'iki Ğavâmidî't-Tenzîl*. (Muhammed Coşkun, çev.). (1 Cilt). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî (1998). *Esâsu'l-Belâğâ*. (1 Cilt). Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.

Extended Abstract

Human continues his life on earth thanks to the mind that Allah has bestowed on him. There are also issues in which the mind is insufficient in the struggle he continues. Allah, has sent messengers to people in order for them to be enlightened on issues where mind is insufficient and to achieve happiness in this world and in the hereafter. The last of the messengers has been Muhammad. Prophets have always been supported by Allah in order to overcome the difficulties and troubles they faced while performing their duties. It is mentioned in many surahs that Allah also supported the last prophet Muhammad.

One of the verses that will reinforce the support approach towards the Prophet is the 56th verse of the chapter of Ahzab, which is the subject of our study. In the verse in question, it is conveyed that Muhammad was “salat” by Allah and the angels, and believers are ordered to “salat” the Prophet. This verse is also accepted as the source of the understanding of salawat, which is seen by the commentators as a sign of respect and love for the prophet. Therefore, the influence of this verse is in question in the formation of some inferences about the position of the prophet from the earliest times.

When the 56th verse of Ahzab Surah is examined in the sources of tafsir, we can say that there are two basic approaches to the concept of salat. The first of these approaches is the idea that it is permissible for common words to have two separate meanings in the same sentence or to use the literal and figurative meaning of the word. Therefore, the verb salat gains meaning according to the subject to which it is attributed. The second approach related to the subject is to use the word in its literal sense, as long as there is no presumption to show otherwise. The word salat is not a common word, but the lexical and shari meanings of the word mean that both Allah and angels glorify the prophet and value him. It is seen that these two basic approaches have been combined by commentators such as Maturidi, Zemahsheri, Razi, Ibn Kathir.

When the modern period translations are examined, it is seen that different meanings are given to the 56th verse of the chapter of Ahzab. The translations in which the concept of Salat is left literally are the Qur’an translations of İsmail Hakkı İzmirli, Elmalılı Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen, Hasan Basri Çantay, Abdülbaki Gölpınarlı, Ahmet Tekin, Ahmet Varol, Mahmut Özdemir, Ümit Şimşek, Kadri Çelik and Ali Bulaç. The translations in which the concept of salat in verse 56 of Surah Ahzab is given the meaning of supporting the prophet belong to Bayraktar Bayraklı, Mehmet Okuyan, Mustafa Islamoğlu, Mustafa Ozturk, Mustafa Çavdar, Cemal Kulunkoğlu, Edip Yüksel and İlyas Yorulmaz. Yaşar Nuri Öztürk translated the salat as supporting the prophet and glorifying his glory.

In the modern period, people at the farthest distances are reached by pressing a button through social media. With the innovations in the age of communication, it has become easier to address people. The flow of information has accelerated considerably through the channels known as social media. Social media undertakes tasks such as informing and informing the masses and provides important opportunities within the scope of non-formal education. Information about religion, which is always the subject of curiosity by people, also takes a lot of place on social media. It is observed that the 56th verse of Surah Ahzab is interpreted in different ways on Youtube, which is one of the social media channels that penetrated our lives as a result of the advancement of technology. While most of these interpretations are based on rumors, it is quite remarkable that in some discourses, the order of salat is reduced to only salawat. In the videos related to the subject, there are very effective expressions that can guide the conception of Allah and the prophet in the audience addressed by the speaker. It is possible to say that there are usually differences in the videos on the Youtube channel about the interpretation of this verse based on two principles. Names such as Caner Taslamam, Abdülaziz Bayındır, Mehmet Okuyan, Mustafa İslamoğlu, İhsan Eliçık, and Edip Yüksel argue that this verse is not only about bringing salawat, but that the word salat in the verse means support. According to these names, the most beautiful form of salat is to support the prophet. Nihat Hatipoğlu and İhsan Şenocak interpreted the verse as supporting the prophet and bringing salawat to him, and did not limit the concept of salat to a single meaning. Again, the aforementioned verse has been interpreted as saying salawat by names such as Mustafa Özşimşekler, Mehmed Âdil Hakkani, Abdullah Yolcu, Ahmet Mahmut Ünlü. Another issue that arises in the interpretation of the 56th verse of the chapter of Ahzab is that the people who make the explanations try to legitimize their own understanding of religion through this verse. Such videos on Youtube, which is an easily accessible medium for the public, are of a nature that can affect people's understanding of Allah and the prophet. In the context of a better understanding of the concept of God and the prophet in Islam, these explanations should be handled within the integrity of the Qur’an, filtered through the mind, and discourses contrary to the Qur’an should not be accepted. As a result, it is strikingly seen in the example of the 56th verse of Ahzab surah that the evaluations made without considering the integrity of the subject while making a judgment from a verse can reach to what extent.

